

Resumé

Nepřímé pachatelství

Nepřímé pachatelství spočívá v úmyslném spáchání trestného činu prostřednictvím osoby, která za takový čin není trestně odpovědná (živý nástroj). Ta však může případně odpovídat za jiný trestný čin, avšak nikoli za úmyslné spáchání trestného činu, k němuž byla užitá. Aby šlo o nepřímé pachatelství, musí mít nepřímý pachatel „dvojitý úmysl“: ke spáchání trestného činu a ke skutečnosti, že využitá osoba není trestně odpovědná. Zákonná úprava uvádí tyto případy: užití osoby trestně neodpovědné pro nedostatek věku nebo pro nepřičetnost, osoby jednající v omylu nebo v nutné obraně, krajní nouzi nebo jiné okolnosti vylučující protiprávnost, nebo která sama nejednala nebo nejednala zaviněně, a osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu nebo z pohnutky předpokládané zákonem.

Nepřímé pachatelství se tak v mnoha případech podobá účastenství, především návodu. Od účastenství se liší právě úmyslným užitím osoby trestně neodpovědné. Pro podobnost s návodem bylo nepřímé pachatelství v době, kdy účastenství bylo založeno na tzv. osamostatnění, některými autory odmítáno. Po přijetí trestního zákona v roce 1961 zakládajícím účastenství na přísné akcesoritě se význam nepřímého pachatelství stal těžko zpochybnitelný, byť do roku 1990 by případy, jež nemohly být pro akcesoritu postiženy jako účastenství, i při odmítání nepřímého pachatelství byly trestné jako příprava. Zákonné úpravy se nepřímé pachatelství dočkalo až v trestním zákoníku účinném od roku 2010, do té doby bylo teorií a praxí jen dovozováno.

Nepřímým pachatelstvím nelze spáchat vlastnoruční a nedbalostní trestné činy, tomu tak lze u deliktů zvláštních a pravých komisivních. Řešena je i otázka omisivních trestných činů.

Autor se v práci podrobně zabývá jednotlivými případy nepřímého pachatelství, jakož i jeho vztahem k přímému pachatelství, přípravě, pokusu, spolupachatelství a zejména účastenství, jehož úprava je autorem hodnocena jako nevyhovující. Uvedeny jsou některé druhy omylu specifických pro nepřímé pachatelství. Na konci práce lze nalézt krátký přehled vybraných zahraničních úprav.